

Dr habil. Tadeusz Szulc, prof. UŁ
 Katedra Badań nad Rozwojem Państwa i Prawa
 Wydział Prawa i Administracji
 Uniwersytet Łódzki

*Widziałam i proby o prekurator
 Pariskim Tomaszem i Dobroscieci*

9.02.2021.

Przewodnicząca
 Rady Dyscypliny Nauki Prawne
 prof. dr hab. Bożena Gronowska

**Recenzja rozprawy doktorskiej mgr Michała Komarnickiego
 pt. „Wydział Prawno-Ekonomiczny Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w
 Toruniu w latach 1945-1953. Studium historyczno-prawne”
 napisanej pod kierunkiem naukowym
 dr hab. Zbigniewa Naworskiego prof. UMK i dr hab. Anny Moszyńskiej prof. UMK**

1. Podstawa opracowania recenzji.

Recenzja sporządzona została na podstawie pisma Przewodniczącej Rady Dyscypliny Nauk Prawnych Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu prof. dr hab. Bożeny Gronowskiej z dnia 24 listopada 2020 r., na mocy którego powierzono mi obowiązki recenzenta rozprawy doktorskiej mgr Michała Komarnickiego.

Na ocenę dysertacji wpływ mają cztery elementy: wybór problemu badawczego, struktura, zawartość merytoryczna, strona formalna poszczególnych rozdziałów. Z nich wynika wewnętrzna systematyka recenzji.

2. Ocena wyboru tematu pracy, celu i hipotez badawczych.

O powstawaniu uniwersytetu toruńskiego pisali m.in.: Ludwik Kolankowski¹, Jan Belkot², Jacek Staszewski³, Anna Supruniuk, Mirosław A. Supruniuk⁴. Podobnie jest z historią Wydziału Prawno-Ekonomicznego UMK. O Wydziale pisali Władysław Namysłowski⁵, Ewa Gajda⁶. Część

¹L. Kolankowski, *Powstanie i organizacja uniwersytetu*, w: *Uniwersytet Mikołaja Kopernika 1945-1955*, red. R. Galon, PWN, Warszawa 1957, s. 14-37.

²J. Belkot, *Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu w latach 1945-1985*, TTK, Toruń 1986.

³J. Staszewski, *55 lat Uniwersytetu Mikołaja Kopernika*, *Rocznik Toruński*, T. 28, Rok 2001, s. 25-35.

⁴A. Supruniuk, M.A. Supruniuk, *Tajemnicze początki Uniwersytetu Mikołaja Kopernika (Wilno i Lwów w Toruniu). Ze wspomnieniem Józefa Szudego*, Wyd. Naukowe UMK, Toruń 2017.

⁵W. Namysłowski, *Wydział Prawa w: Uniwersytet Mikołaja Kopernika 1945-1955*, red. R. Galon, s. 248-270.

⁶E. Gajda, *Krótki rys historii Wydziału Prawa i Administracji UMK w Toruniu w: Ze Złotej Księgi Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Mikołaja Kopernika*, red. S. Salmonowicz, M. Sobczyk, Wyd. Naukowe UMK, Toruń 2015, s. 13-35.

materiałów źródłowych dotyczących powstania i funkcjonowania Uniwersytetu została opublikowana drukiem⁷, to jednak brak jest monografii, która w sposób pełny przedstawiłaby dzieje toruńskiej Uczelni, zwłaszcza Wydziału Prawa.

Podstawę źródłową dysertacji stanowią: ustawy, rozporządzenia regulujące funkcjonowanie szkolnictwa wyższego, artykuły prasowe, dokumenty z archiwum Wydziału Prawa.

Wybrana przez Doktoranta materia jawi się interesująco, wybór tematu oceniam pozytywnie, jest on niezwykle aktualny. Tytuł zapowiada pracę poświęconą trudnym początkom i kształtowaniu w nowych warunkach politycznych, ustrojowych UMK i jednego z jego wydziałów, Wydziału Prawno-Ekonomicznego. Podjęcie tego tematu przez Doktoranta uważam za trafną decyzję, gdyż utworzenie i funkcjonowanie Wydziału Prawno-Ekonomicznego w okresie 1946-1953, w bardzo trudnym z przyczyn politycznych, społecznych, gospodarczych, było nie lada osiągnięciem dla odradzającego się po wojnie miasta Torunia. Problematyka ta nie doczekała się dotychczas dogłębnego opracowania w literaturze historyczno-prawnej.

Jako cel rozprawy mgr Michał Komarnicki przyjął *ukazanie wieloaspektowej historii konstituowania się Wydziału oraz pierwszych 6 lat jego działalności* (s.4). Weryfikacji celu pracy służyć miały trzy tezy pomocnicze:

1. Wpływ ustawodawstwa przedwojennego na organizację powojennych Wydziałów Prawa;
2. Zmiana ustroju państwa i jej wpływ na naukę prawa;
3. Władza ludowa wobec Wydziału Prawno-Ekonomicznego UMK.

Autor trafnie sformułował tezy pomocnicze, niestety niezupełnie znajdują one odzwierciedlenie tak w konstrukcji, jak i w treści rozprawy. Zastrzeżenie budzą przyjęte w pracy ramy chronologiczne lata 1945 – 1953, szczególnie data końcowa r. 1953. Autor we wstępie podaje, że wstrzymanie naboru na studia miało miejsce w 1951 r., zaś na s. 144 stwierdza, że *od 1948 r. aż do 1951 r. [...] Wydział praktycznie przestał istnieć [...]*. Z kolei omawianie funkcjonowania Wydziału urywa się na r. 1950. *Terminus ad quem* autor pozostawił bez uzasadnienia.

Odnosnie metody badawczej wykorzystanej w rozprawie Mgr Komarnicki deklaruje, że była nią metoda formalno-dogmatyczna, związana z analizą: a) bibliografii – dostępnych publikacji na temat historii Wydziału; b) tekstów aktów prawnych organizujących kształcenie na wydziałach prawa w okresie II Rzeczypospolitej i w l. 1945-1951; c) źródeł pochodzących z Archiwum UMK.

3. Ocena poprawności struktury rozprawy oraz jej zawartości merytorycznej

Recenzowana rozprawa liczy 222 strony, łącznie z bibliografią, spisami: tabel i fotografii 239 stron. Składa się ze wstępu, sześciu rozdziałów, zakończenia. Jak wspomniałem powyżej Autor

⁷Powstanie i pierwsze dziesięć lat UMK 1945-1956. Wybór źródeł, wyd. H. Duczkowska-Moraczewska. Wyd. Naukowe UMK, Toruń 1995; A. Supruniuk, M.A. Supruniuk, *Uniwersytet z Łaski Bożej. Lata 1945-1946 w historii Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w prasie i radio. Ze wspomnieniem Andrzeja Tomczaka*, Wyd. Naukowe UMK, Toruń 2015.

deklaruje metodę formalno-dogmatyczną. Mam wątpliwości, czy rzeczywiście opierał się na tej metodzie badawczej; unika bowiem analizy źródeł, które przywołuje w dysertacji.

Dwa pierwsze rozdziały (s. 6-60) stanowią wprowadzenie do tematu doktoratu. Rozdział I-y zatytułowany *Nauczanie akademickie w XX-leciu międzywojennym oraz w Polsce Ludowej do 1952 r.* został podzielony na trzy podrozdziały: 1-y w zamyśle mgr M. Komarnickiego miał traktować o organizacji szkolnictwa wyższego w l. 1918-1939 i jego podstawach prawnych, w istocie sprowadza się do streszczenia aktów prawnych traktujących o szkolnictwie wyższym począwszy od ustawy z dnia 13 lipca 1920 r. o szkołach akademickich kończąc na ustawie z dnia 15 marca 1933 r. o szkołach akademickich. W 2-im podrozdziale streszczono niemal punkt po punkcie Rozporządzenie Ministra W. R. i O. P. z dnia 12 sierpnia 1939 r. w sprawie organizacji studiów prawnych w szkołach akademickich. Nie znajdujemy w podrozdziale analizy porównawczej postanowień ww rozporządzenia z wcześniejszymi regulacjami prawnymi traktującymi o szkolnictwie wyższym, brak jest również wniosków. 3-i z podrozdziałów poświęcono *szkolnictwu wyższemu po II wojnie ... z uwzględnieniem nauki na wydziałach prawa*. Po krótkim wstępie, na podstawie literatury, zamieszczono informacje o funkcjonowaniu Centralnej (Wyższej) Szkoły Prawniczej im. Teodora Duracza [s. 41-43], o powołaniu i roli Rady Szkół Wyższych [s. 44-46] aby następnie przedstawić, artykuł po artykule treść Dekretu z dnia 28 października 1947 r. o organizacji nauki i szkolnictwie wyższym [s. 46-56]. Trudno dostrzec myśl przewodnią, którą kierował się Autor, zważywszy na tytuł zapowiadający przedstawienie procesu dydaktycznego na wyższych uczelniach po r. 1945. Teksty ustaw, rozporządzeń można było umieścić w załączniku do rozprawy, w tekście rozprawy zamieszczając do nich odsyłacze.

Zamiast streszczania postanowień aktów prawnych rozwiązaniem byłoby ukazanie zmian w funkcjonowaniu szkolnictwa wyższego, wprowadzanych przez ustawodawcę w nowych, kolejnych aktach prawnych poczynając od 1920 r.

W rozdziale II-im zajęto się zagadnieniem powołania do życia UMK [s. 61-91]. Pisząc o powstaniu i organizacji UMK Doktorant nie wychodzi poza literaturę przedmiotu. W tekście zamieszczono obszerne cytaty pozbawione autorskiego komentarza, w efekcie na czytelnika przerzucono obowiązek analizy treści i ustalenia celu cytowanych źródeł. W rozdziale nie przedstawiono starań zmierzających do powołania uniwersytetu, chociaż dokumenty mówiące o tych zabiegach zawarte są w wyborze źródeł wydanych przez H. Duczkowską-Moraczewską. Nie przeanalizowano treści wydanych drukiem artykułów prasy toruńskiej z l. 1945-1946, która żywo interesowała się sprawą utworzenia wyższej uczelni w Toruniu⁸.

⁸A. Supruniuk, M.A. Supruniuk, *Uniwersytet z Łaski Bożej. Lata 1945-1946 w historii Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w prasie i radio. ...*

Na s. 77-78 do Tabeli 2 zawierającej listę przybyłych z Wilna pracowników USB załączono, zapewne przez przeoczenie, przypis nr 242 informujący, że jej autorem jest mgr Komarnicki a podstawą opracowania jest publikacja A. Supruniuk, M. Supruniuk, *Tajemnicze...* (s. 36-38)⁹. Tymczasem lista nie została opracowana lecz w całości przepisana z powyższej publikacji. Podobnie jest z tabelami 3, 4, 5¹⁰, które zostały „zapożyczone” z tejże publikacji. W strukturze rozdziału nie wyodrębniono części traktujących o: a) tworzeniu UMK; b) organizacji UMK; c) władzach; d) strukturze. Zamieszczenie trzech tabel 3-5: *Władze UMK...* ukazujących skład senatu akademickiego w latach 1945/46; 1946/47; 1947/48 nie stanowią wystarczającej odpowiedzi odnoszącej się do zagadnienia *władze uczelni...w pierwszych latach działalności*.

Kolejny rozdział poświęcony Wydziałowi Prawno-Ekonomicznemu UMK dotyczy dwóch zagadnień: a) powołania Wydziału (s. 91-100); b) architektów Wydziału: prof. dr L. Kolankowski i mgr W. Reiss (s. 101-116). Przedstawiając zagadnienie powołania Wydziału Autor ograniczył się do przytoczenia *in extenso* trzech tekstów źródłowych. Pierwszym jest artykuł opublikowany w Robotniku Kujawskim z dnia 29 sierpnia 1945 r., w którym uzasadniano potrzebę utworzenia wyższej uczelni w Toruniu. W drugim JM Rektor UMK prof. L. Kolankowski zwraca się do ministra oświaty C. Wycecha z uzasadnionym wnioskiem o utworzenie Wydziału Prawno-Ekonomicznego. W trzecim zawarta została odpowiedź ministra w postaci zarządzenia zlecającego JM Rektorowi zorganizowanie rzezonego Wydziału. Proces tworzenia Wydziału Prawno-Ekonomicznego przedstawiony został w sposób bardzo uproszczony Z ujmą dla dysertacji pominięto analizę dokumentów z *Wyboru Źródeł* wydanych przez H. Duczkowską-Moraczewską¹¹. Podrozdział 2-i zatytułowany: *Architekci Wydziału Prawno-Ekonomicznego ...* zapowiada omówienie zabiegów prof. dr L. Kolankowskiego i mgr W. Reissa, które doprowadziły do podjęcia i ukończenia dzieła jakim jest UMK. Mylimy się. Tekst zaczyna się od powtórzenia w całości (s. 101-102), zacytowanego wcześniej na s. 61-62 dysertacji, artykułu prasowego przedstawiającego aż po r. 1945 drogę naukową prof. L. Kolankowskiego¹². Udział Profesora w tworzenie Uniwersytetu wyrażony został w paru zdaniach. Osobie Witolda Reissa poświęcony został artykuł Doktoranta opublikowany w r. 2018 w t. XXII *Studia Iuridica Toruniensia*¹³, który po kosmetycznych modyfikacjach w całości włączono do

⁹Lista pracowników z USB przybyłych do Torunia zamieszczona jest również w: *Powstanie i pierwsze dziesięć lat UMK...*, red. H. Duczkowska-Moraczewska, s. 42-44, nr 27.

¹⁰Dysertacja Doktorska, s. 84-85.

¹¹*Powstanie i pierwsze dziesięć lat UMK...*, dok. Nry: 4, 10, 13, 18, 20, 25, 34, 49, 51; dokumenty pochodzą z okresu przed wydaniem Rozporządzenia Ministra Oświaty z dnia 5 listopada 1945 r. o utworzeniu na UMK Wydziału Prawno-Ekonomicznego.

¹²Fragmenty życiorysu prof. L. Kolankowskiego po raz trzeci przytoczono s. 103-104, z odwołaniem się do *Zapisek pamiętnikarskich* pozostawionych przez profesora, W. Sieradzan, *Ludwik Kolankowski 1882-1956. Zapiski pamiętnikarskie*, Wyd. Naukowe UMK, Toruń 2006.

¹³M. Komarnicki, *Witold Reiss – pierwszy dziekan Wydziału Prawno-Ekonomicznego UMK w Toruniu – w świetle akt archiwalnych i przekazów rodzinnych*, ... s. 147-166.

dysertacji. Biogramy prof. Kolankowskiego i mgr Reissa nie wnoszą nic do tematu, będącego przedmiotem rozprawy.

Lata 1945-1953 to czasy bardzo burzliwe, nowa władza dążąc do utrwalenia nowego ładu ustrojowego likwidowała wszelkie wolności polityczne, wprowadzała etatyzację życia publicznego, jednym z jej zamierzeń było utworzenie nowej struktury społecznej, „nowej inteligencji”. W tym okresie przyszło działać Wydziałowi Prawno-Ekonomicznemu. Przy tworzeniu dwóch następnych rozdziałów przyświecał Autorowi zamysł, że IV-y rozdział poświęcony zostanie funkcjonowaniu wydziału i jego kadrze, natomiast w V-m omówione zostaną zagadnienia związane z życiem społeczności studenckiej na Wydziale.

Rozdział IV-y dysertacji zatytułowany: *Działalność Wydziału oraz kadra naukowo-dydaktyczna* rozpoczynają biogramy dwóch (pierwszych) dziekanów Wydziału: prof. dr Michała Wyszyńskiego (1945-1946)¹⁴ i prof. dr Władysława Namysłowskiego (1946-1953)¹⁵. Autor nie może się zdecydować od kiedy prof. Wyszyński objął funkcję dziekana. Raz stwierdza, że nastąpiło to „4 stycznia 1945 r.”¹⁶, drugi raz że „1 stycznia 1946 r.”¹⁷. Biogram profesora Namysłowskiego został dwukrotnie podany, pierwszy raz w tekście, drugi w przypisie¹⁸.

Z datacji zamieszczonej w tytule podrozdziału 1.1. (s. 118) wynika, że w pełnieniu funkcji dziekana nie było przerwy. Tymczasem w tekście czytamy, że prof. Wyszyński sprawował tę funkcję do 6 lipca 1946 r.¹⁹, zaś jego następcę, prof. Namysłowskiego, na funkcję dziekańską powołano 26 września 1950 r.²⁰. Brak jest wyjaśnienia przyczyny zaistnienia tej luki czasowej w pełnieniu urzędu. W następnej części traktującej o profesorach Wydziału (s. 128-131) zarysowane zostały postaci prof. prof. Karola Koranyi`ego, Wojciecha Hejnosza. Biogram W. Hejnosza zamieszczono wpierw w tekście, następnie powtórzono raz jeszcze w przypisie²¹. Podobnie uczyniono z biogramem prof. Leona Kurowskiego²². Analogicznie jest z notkami poświęconymi prof. Witoldowi Świdzie²³. O pracy naukowo-badawczej kadry naukowo-dydaktycznej Autor w zasadzie nie wspomina.

W dalszej części rozdziału IV-go²⁴ zamieszczono wyliczenia (tabele): a) katedr Wydziału obsadzonych przez kadrę profesorską²⁵; b) listę asystentów; c) wykaz profesorów na wydziale w r. akad. 1945/46; d) wykaz obowiązkowych zajęć pomocniczych sił naukowych w r. akad. 1945/1946;

¹⁴Dysertacja Doktorska, s. 119-122.

¹⁵Tamże, s. 123-127.

¹⁶Tamże, s. 120.

¹⁷Tamże, s. 133, przypis 421.

¹⁸Tamże, s. 123-127; s. 134, przypis 426.

¹⁹Tamże, s. 120.

²⁰Tamże, s. 125.

²¹Biogram prof. W. Hejnosza zob. Dysertacja s. 130-131, s. 133 przypis 423.

²²Tamże, s. 131 przypis 415; s. 134 przypis 424.

²³Tamże, s. 131, przypis 412; s. 133, przypis 419.

²⁴Tamże, podrozdział 3. *Katedry i ich obsada w latach 1945-1952*, s. 133-145.

²⁵Wyliczenie ze s. 131-132, powtórzono na s. 133-135 uzupełniając o 5 nazwisk.

e) zestawienie etatów sił pomocniczych 30 października 1946; f) zestawienie etatów sił pomocniczych na dzień 9 października 1947 r. Powstaje pytanie co do wniosków, które należałoby wyciągnąć z powyższych tabel-zestawień personalno-statystycznych? W jakim celu zostały zamieszczone. Może należałoby je umieścić na końcu pracy jako załączniki, natomiast w tekście ich analizę i wnioski. Zestawienie, tabele nie dają pełnego obrazu poszczególnych katedr, sposobu naboru kadry katedr, charakterystyki składu osobowego, podjętych, kontynuowanych tematów badań. Z treści podrozdziału: 4. *Kontekst polityczny – działalność środowisk partyjnych wśród studentów i kadry naukowo-dydaktycznej* odnosimy wrażenie, że został napisany bez z góry przygotowanego planu. Brak logicznej ciągłości między informacjami podanymi w tekście. W końcowej części omawianego rozdziału zamieszczono: a) trzystronicowy dokument, w którym Rada Wydziału wyraziła stanowisko wobec decyzji ministerialnej wstrzymującej nabór na studia prawnicze w r. akad. 1951/1952; b) fragment wspomnień prof. Tadeusza Cieślaka odnoszący się do wspomnianej decyzji ministerstwa²⁶. Nie dokonano analizy treści zacytowanych źródeł, jak również nie dokonano podsumowania zamykającego rozdział. Powyższe stanowisko Rady Wydziału winno być wykorzystane w rozdziale VI-ym traktującym o zawieszeniu działalności i wstrzymaniu naboru na studia. W tekście nie poruszono takich kwestii jak: a) przedstawienie instytucji (organów partyjnych, bezpieczeństwa, administracji m. Torunia), które z urzędu interesowały się działalnością Wydziału, panującymi na nim nastrojami; b) jak układały się relacje między władzami Wydziału a władzą polityczną. Jakie były formy nadzoru, jaką presję wywierano na władze Wydziału w zakresie polityki zatrudnienia, obsady stanowisk, awansu, nadawania tytułów, w zasadach naboru na studia, prowadzenia wykładów. Nie wskazano, jak była oceniana kadra naukowo-dydaktyczna przez władze polityczne, jaką rolę spełniał uczelniany komitet partyjny?

Kolejny rozdział V-y dotyczy *Spraw studenckich* (s. 164-216). Sądzę, że rozdział ten byłby przejrzysty, gdyby dokonano podziału na dwie części:

a) Studenci Wydziału w latach 1945-1953 – wyniki rekrutacji, pochodzenie społeczne, miejsce zamieszkania, źródła utrzymania, przynależność polityczna, liczebność studentów na poszczególnych latach, klasyfikacja studentów, wybór specjalizacji itd. Porównanie danych z poszczególnych lat pozwoliłoby wyciągnąć wnioski;

b) Życie studenckie ze wskazaniem aspektów życia branych pod uwagę.

Autor wprowadził podział na trzy podrozdziały. W 1-ym, zatytułowanym: *Studenci i sesje w latach 1945-1952* (s. 164-184) Autor zamieścił szereg zestawień i tabel zawierających interesujące dane, jednakże trudno się dopatrzeć kryterium, które zadecydowało o kolejności ich zamieszczania²⁷.

²⁶Dysertacja, s. 159-162.

²⁷Tabele nr 20 *Status polityczny studentów ...* (s. 181), 23 *Przynależność partyjna studentów...* (s. 182) przedzielone są tabelami nr 21 *Pochodzenie społeczne studentów* i 22 *Źródła utrzymania studentów*.

Proces rekrutacji mylony jest z wynikami rekrutacji (s. 164). Brak wniosków zamykających podrozdział. W kolejności jako pierwszy winien być podrozdział 2. *Rok wstępny i kurs wstępny 1945-1949* (s. 187-192) mający wyrównać braki w wykształceniu młodzieży robotniczo-chłopskiej i przygotować *sluchaczy do dalszych studiów na danym wydziale*²⁸. W tekście streszczono postanowienia Dekretu z 24 maja 1945 r., Rozporządzenia Ministra Oświaty z dnia 20 czerwca 1948 r., Zarządzenia Ministra Oświaty z 3 lipca 1948 r., Rozporządzenia Ministra Oświaty z 3 czerwca 1949 r. Ostatni z 3-ech podrozdziałów (s. 202-217) poświęcony został *egzaminom, zapisom na I rok studiów ... oraz sprawom studenckim*. Przedstawiono w nim w sposób nieuporządkowany zagadnienie naboru na studia w pierwszych latach istnienia Wydziału. Nie wyodrębniono części: kto zajmuje się naborem w l. 1945-1953; jakie problemy związane były z rekrutacją; jaki był tryb i warunki rekrutacji; stanowisko władz politycznych. Zacytowano obszerne dokumenty nie dokonując ich analizy. Nie wyodrębniono części traktującej o sprawach studenckich. Obecność, aktywność studentów na Wydziale należałoby rozbić na: a) sferę dydaktyczną b) ideowo-wychowawczą związaną z socjalizacją i przygotowaniem do życia politycznego, społecznego, udziałem w organizacjach społeczno-politycznych itd. c) postawy polityczne środowiska studenckiego. Mgr M. Komarnicki ogólnikami prześlizguje się po problematyce *Spraw studenckich* (zob. s. 214-216 w1-7g.). Rozdział VI-y w sposób syntetyczny ujmuje zagadnienie zawieszenia działalności Wydziału Prawnego. Autor nie docenił dokumentów zawartych w wyborze źródeł wydanych przez H. Duczkowską-Moraczewską, z których wyziera stosunek władz politycznych, partyjnych do władz Wydziału, kadry profesorskiej, presji przez nią jaki i przez podporządkowane im organizacje i młodych pracowników nauki wywieranej na kadre profesorską. Informację tam zawarte ukazałyby tło polityczne, nastawienie władz politycznych do Wydziału czego efektem była decyzja o zawieszeniu rekrutacji na studia prawnicze.

4. Ocena strony formalnej pracy

Praca budzi zastrzeżenia pod względem formalnym. Mam wrażenie, że największymi problemami Doktoranta są: a) poprawne nazwanie zagadnienia, którego podjął się omówić; b) przedstawienia go w logicznej strukturze, zrozumiałej dla czytelnika.

Pomimo deklaracji Autora złożonej we wstępie o wybraniu metody formalno-dogmatycznej przy pisaniu pracy, mam wątpliwości, czy została ona rzeczywiście zastosowana. Źródła wykorzystane w rozprawie nie zostały poddane analizie.

Język pracy chwilami niejasny. Autor lubuje się w długich zdaniach zob. s. 42 w8d- s. 43 w1-2g. Praca nie jest wolna od różnego rodzaju „potknięć” (przykładowo): zdarzają się zdania niezrozumiałe: s. 17 w11-14g.; s. 42 w4-5g. Pojawiają się usterki gramatyczne: s. 21 w5-10g.; s. 45

²⁸Dekret z dnia 24 maja 1945 r. o utworzeniu wstępnego roku studiów w szkołach wyższych, D.U. z 1945 nr 21, poz. 122, s. 157 art. 3.

w7-8g. Literówki: s. 46 w6g.; s. 50 w4d Usterki w przypis: s. 16 w7g – dwa przypisy na końcu tego samego zdania. W wielu przypisach są odsyłacze do aktu prawnego bez podania nru artykułu (zob. np. przypisy 166, 167, 168, 170, 171, 172 itd.). Tekstu nie poddano korekcie.

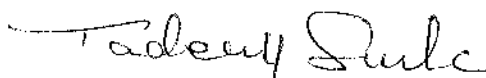
Źródła przywołane w pracy należałoby przeanalizować i wykorzystać w treści, same zaś teksty źródłowe, jeśli jest taka potrzeba, umieścić w załączniku.

5. Syntetyczna ocena rozprawy i konkluzja końcowa

Przedmiot dysertacji i jej główny cel odnoszą się do ciekawego i wartego zbadania problemu. Sposób sformułowania celu, hipotezy głównej oraz tez pomocniczych zasługują na pozytywną ocenę. Dysertacja budzi pewne zastrzeżenia. Doktoraty należą do ogólnie dostępnych publikacji, w związku z czym powinny być wzorem.

W oparciu o Rozporządzenie MNiSZW z dnia 26 września 2016 r. w sprawie szczegółowego trybu i warunków przeprowadzania czynności w przewodzie doktorskim, w postępowaniu habilitacyjnym oraz w postępowaniu o nadanie tytułu profesora (D. U. z 2016 r. poz. 1586) wnoszę o uzupełnienie rozprawy doktorskiej w takim zakresie, który umożliwi sformułowanie konkluzji recenzji i pozwoli stwierdzić, że dysertacja doktorska mgr Michała Komarnickiego w pełni odpowiada wymaganiom Ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki. W obecnej formie praca nie nadaje się do obrony.

Z wyrazami uszanowania

Łódź, dnia 28.01.2021 r.